

VALERIU LEAHU

(18 februarie 1934 – 10 februarie 2006)

La apusul soarelui, în seara zilei de vineri 10 februarie 2006, cu doar o săptămână înaintea împlinirii vârstei de 72 ani, s-a dus să se reculeagă, pentru a asculta muzica celestă, Domnul Valeriu Leahu.

Născut la Iași, în ziua de 18 februarie 1934, fiu de preot dintr-o familie originară din satul vasluian Scânteia, și-a petrecut primii ani ai copilăriei la Țibănești. Sunt localități care azi au rezonanță arheologică ...

În 1938 familia sa se mută la Iași, astfel că cei doi copii ai Elenei și preotului Gheorghe Leahu urmează școala primară și gimnaziul la Liceul Național. Sunt ani tulburi, de frământări politice, de război.

Spre sfârșitul celui de al doilea război mondial, între anii 1944 - 1945 familia se vede nevoită să se strămute la Craiova unde tinerii Lucian și Valeriu Leahu își continuă studiile liceale la Liceul „Frații Buzești”. Urmează revenirea la Iași, dar nu pentru mult timp fiindcă în 1947 familia se stabilește la București.

În capitala țării, plină de convulsiile postbelice, tânărul Valeriu urmează cursurile Școlii medico-sanitare de băieți nr. 3. În iunie 1951 obține diploma de absolvire și este recomandat pentru a urma învățământul superior printr-o Dispoziție de repartizare emisă de Ministerul Sănătății. Dă admiterea la Conservator ... dar din motive politice nu este admis ... Reușește însă ca între anii 1952-1957 să urmeze cursurile Facultății de Istorie, promovând examenul de stat – specialitatea istorie-arheologie - cu calificativul foarte bine. Erau ani nesiguri pentru intelectualitatea românească, când pentru un tânăr era greu de discernut ce este „bun” de ce este „rău” conform celor predate și propovăduite de noua orânduire instalată de cei ce spuneau că aduc „lumină din răsărit”.

Minte ascuțită, cu spirit critic dezvoltat, a știut să preia și a căutat să înțeleagă atât partea plină cât și cea goală a paharului. Beneficiind pentru perioadele de preistorie și clasică de profesori luminați și-a dat seama că aici se poate dezvolta cu mai puține restricții. A devenit un emul al profesorilor Ion Nestor, D.M. Pippidi, Emil Condurachi, Gheorghe Ștefan, Dumitru Tudor, dar și a celor ce făceau „slalom” printre directivele de partid pentru a preda istoria evului mediu, a epocii moderne sau a celei contemporane.

Iar în vacanțele de vară, pentru a-și desăvârși cunoștințele dar și pentru a mai câștiga un ban, participa la marile șantiere arheologice de la Suceava sau Histria unde a putut beneficia de îndrumările date, printre alții, de Vlad Zirra.

A știut să-și aleagă dintre colegi pe acei ce meritau a deveni prieteni și să se ferească de ceilalți.

Insetat de cultură și pentru a evada din anostul și meschinul cotidian a frecventat cu asiduitate sălile de expoziții, cinematografele, dar în special concertele de la Atheneu unde mai putea fi văzută o parte a lumii ce nu ajunsese la Canal ... Iar din biblioteci și librării și-a ales, triând și selectând din multa maculatură, lucrările ce meritau a rămâne nemuritoare. Dată fiind epoca, alegând boabele

de neghină, a căutat să cunoască și să înțeleagă atât spiritul slav cât și cel universal din secolele XIX și XX. Și-a format astfel o Bibliotecă și o Discotecă de invidiat, profitând din plin de scurtele perioade de „dezgheț”.

Fiind angajat ca îndrumător la Muzeul de Istorie și Artă a Municipiului București a avut parte de ajutorul și sfaturile Margaretei Constantiniu, pentru a nu o pomeni decât pe aceea ce nu mai este. A participat, în calitate de colaborator sau conducător, la săpăturile arheologice de la Străulești, Cățelu Nou, Băneasa, Otopeni. A devenit astfel cel mai bun specialist în epoca bronzului pentru zona din centrul Câmpiei Române, realizând la începutul și sfârșitul carierei sale două lucrări de referință privind Cultura Tei, luându-și și doctoratul cu acest subiect, în 1984. Dar a publicat exemplar și rezultatele investigațiilor sale referitoare la epocile Hallstatt, geto-dacă sau mileniul I p.Chr.

În paralel a făcut Muzeografie, a valorificat materialele documentare privind istoria culturii și activitatea personalităților de seamă ale acestui domeniu – George Georgescu, Alexandru Tzigara-Samurcaș etc.

Din decembrie 1968 a făcut parte din nucleul ce a purces la realizarea Muzeului Național de Istorie a României, devenind șeful secției de Comuna Primitivă (Străveche sau Preistorie cum s-a schimbat denumirea în funcție de conjunctura politică) realizând una dintre cele mai apreciate secții expoziționale din cadrul muzeului. Aici și-a revărsat din plin cunoștințele, fantezia, concepția de istoric și muzeograf. Desigur în condițiile și limitele impuse de diriguitori, de mentalitatea și posibilitățile vremii.

Preocupat de estetică, știință, educație a realizat și numeroase expoziții temporare care au deschis noi moduri de abordare a diverselor problematici. Ne referim la expozițiile dedicate lui Ion Nestor, Gheorghe Brătianu, Vasile Pârvan, N.N. Moroșan, Celui de al doilea Congres internațional de thracologie din 1976, celor 2050 ani de la crearea primului stat dac centralizat, Comorilor epocii bronzului, Ceramicii – tezaur al unei existențe și culturi multimilenare, 1976 etc.

A publicat peste 60 de articole și studii de specialitate, precum și două cărți. A condus 22 șantiere arheologice. Între anii 1972-1992 a făcut parte din Comitetul de coordonare a activității editoriale a Muzeului Național de Istorie, în special la volumele de Cercetări Arheologice.

Spirit liber nu se încadra întotdeauna în canoanele impuse de indicațiile autorităților dogmatice. De aceea dorea a face, a cunoaște și mai ales a verifica tot ce privea bunul mers al secției de Preistorie pe care o conducea. Cerea doar devotament și creativitate din partea colaboratorilor ce aveau larg deschise porțile prezentării propriilor opinii.

Unii colegi sau șefi uneori nu l-au înțeles. Dar cine pe această lume este perfect. Greșeli facem cu toții, cel mai adesea din nebagare de seamă. Omul, prin firea sa, este mai adesea subiectiv și mai rar obiectiv. Limita dintre cele două este greu de definit. Poate și de aceea ultimii ani, de după pensionare, au fost mai triști – atât pentru Dl. Leahu, dar o mărturisim cu regret și pentru noi, cei ce am lucrat în preajma Lui. Și o spunem asta cu sinceritate.

Alinarea și-a găsit-o în familie, în colega noastră Doina Istrate-Leahu cu care și-a unit destinul în ziua de Crăciun a anului 1971. Și așa cum a trăit s-a dus liniștit, fără a-i necăji pe cei din jurul lui, să se odihnească puțin.

Noi, cei ce am lucrat cu Dânsul, ce am învățat de la Dânsul, ce am respirat același aer mai bine de 30 de ani, ce am colaborat pe șantierele arheologice de la Romula, Vitănești, Surlari, Valea Buzăului, Gărăgău, Frătești, Daia îl regretăm și-l rugăm să ne ierte dacă am greșit uneori, asigurându-l însă că nu din reavoință.

Pentru întreaga activitate Ministerul Culturii și Cultelor i-a acordat, în 2003 Diploma de excelență, iar Președintele României, la 2 aprilie 2004, i-a conferit Ordinul „Meritul Cultural” în gradul de Cavaler, categoria H - „Cercetarea științifică”.

Iar acum, când a aflat Supremul Adevăr pe care oamenii îl tot caută de la A la Ω îi dorim liniște, tihnă și odihnă în pace.

George Trohani

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Săpăturile arheologice de la Giulești-Sârbi, în Cercetări arheologice în București (CAB), 1963
- O fază veche a culturii Tei descoperită la Cățelu Nou, în SCIV, 14, 1963, 2
- Mormânt hallstattian descoperit la Brebu, în SCIV, 16, 1965, 1
- Considerații cu privire la faza a doua a culturii Tei, în lumina noilor săpături arheologice de la Băneasa, în Materiale de istorie și muzeografie (MIM) II, 1965
- Săpăturile arheologice de la Cățelu Nou, în CAB II, 1965
- Date noi cu privire la faza Tei III, în lumina ultimelor săpături arheologice, în SCIV, 17, 1966, 1
- Aperçu de la périodisation de l'évolution de la civilisation de Tei, în Dacia, X, 1966
- Cultura Tei, 1966, 178 p.+ XII pl.
- Obiecte și fotografii de la George Georgescu în colecțiile Muzeului de Istorie a Municipiului București, în București. Materiale de Istorie și Muzeografie, V, 1967
- Vasile Pârvan. Activitatea științifică și didactică la București, în BMIM, VI, 1968
- Mormânt getic în preajma Bucureștilor, în SCIV, 19, 1968, 2 (în colaborare cu Margareta Constantiniu)
- Cu privire la sfârșitul epocii bronzului în Muntenia, în SCIV, 20, 1969, 1
- Cu privire la conceptul „perioadă de trecere la epoca fierului” pe teritoriul României, în SCIV, 24, 1973, 3
- Al. Tzigara-Samurcaș, muzeograf, în Muzeul Național, I, 1974
- Spațiul de muzeu. Exigențe și soluții adoptate în organizarea sălilor de istorie străveche din Muzeul de Istorie al Republicii Socialiste România, în Muzeul Național, II, 1975
- Cercetări arheologice în necropola tumulară de la Romula (1969), în Cercetări Arheologice (CA), I, MNIR, 1975
- Cu privire la raporturile culturii Tei cu unele culturi ale epocii bronzului din Balcani, în SCIVA, 29, 1978, 1
- Morminte de călăreți nomazi la Vitănești (în colaborare cu G. Trohani), în SCIVA, 29, 1978, 4
- Săpăturile arheologice de la Vitănești, jud. Teleorman (în colaborare cu G. Trohani), în CA, III, 1979
- Săpăturile arheologice efectuate la Daia, în CA, V, 1982
- Tracii carpato-dunăreni în marile migrații egeene, în CA, VI, 1983
- Săpăturile arheologice efectuate la Vitănești, jud. Teleorman (coautor cu G. Trohani), în CA, VIII, 1984
- Obiecte de metal și mărturii ale practicării metalurgiei în aria culturii Tei, în SCIVA, 39, 1988, 3
- Mormânt de incinerare descoperit la Romula, în CA, VIII, 1984
- Date și considerații noi cu privire la periodizarea culturii Tei, în CA, IX, 1992
- Fișele nr. 35, 40, 41, 42, 43, 52, 66 din Goldhelm, Schwert und Silberschätze, Catalog, Frankfurt am Main, 1994
- O locuire hallsattiană târzie la Mlăjeț – Buzău, în CA, X, 1994 (în colaborare cu Lia și Adrian Bătrîna)
- Cultura Tei în sud-estul Transilvaniei, în Angustia, 2, 1997
- Depozitul de obiecte din bronz descoperit la Arsura, în Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos, XV, 1997
- Aporturi vestice în geneza culturii Tei, în Traco-Dacica, XXII, 2001
- Cultura Tei. Grupul cultural Fundenii Doamnei. Probleme ale epocii bronzului în Muntenia, București, 2003 (243 p.)

EXPOZIȚII ORGANIZATE

Expoziții permanente:

- Sălile de Istorie Veche de la Muzeul Municipiului București (organizare 1957-1959 și reorganizare 1967)
- Sălile de Istorie Veche ale Muzeului Județean de Istorie Brașov, 1969
- Sălile de Istorie Străveche ale Muzeului Național de Istorie a României (organizare 1970-1972, reorganizare 1978-1979)

- Muzeul de arheologie și istorie din Drăgănești-Olt (coordonarea colectivului și organizarea sălilor de Istorie veche, 1981)

Expoziții temporare:

- „Traco-dacii, istorie și civilizație” (1976, București, la al II-lea Congres Internațional de Tracologie)
- „Ceramica, tezaur al unei existențe și culturi milenare”, sălile 1-3 (1976, București)
- „2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent”, colaborare (1979, București)
- „Vasile Pârvan. 100 de ani de la naștere” (1982, București)
- „2500 de ani de la primele lupte ale geto-dacilor pentru libertate și independență”, colaborare (1983, București)
- „Un destin românesc în Basarabia cotropită: N. N. Moroșan” (1993, București)
- „Ion Nestor, savant și profesor român de renume internațional” (1994, București)
- „Comori ale epocii bronzului în România” (1995, București, în Program al Consiliului Europei)
- „Gheorghe Brătianu, un mare istoric al românilor, un savant patriot” (1998, București)
- Tematica detaliată (cu texte, hărți, grafice, nominalizarea exponatelor) a Muzeului județean de arheologie și istorie din Alexandria (1995; contract, la solicitarea organelor locale)

COLABORĂRI LA EXPOZIȚII INTERNAȚIONALE IMPORTANTE

- Expoziția „Civilizația antică în jurul Mării Negre”, organizată în colaborare cu muzeul A.S. Pușkin din Moscova, decembrie 1980
- Expoziția „Vasile Pârvan, savant român de renume internațională, promotor al relațiilor cultural-științifice, de prietenie dintre România și Italia” organizată în colaborare cu Ministerul de Externe al României, la Școala Română din Roma, ianuarie 1983
- Expoziția „Geto-dacii. Istorie și civilizație”, organizată la Chișinău, decembrie 1990 – februarie 1991, în colaborare cu Muzeul de Istorie al Republicii Moldova.

ȘANTIERE ARHEOLOGICE

- Giulești-Sârbi (București), 1958
- Cățelu Nou (București), 1960-1963
- Băneasa (București), 1962-1964
- Otopeni (jud. Ilfov), 1965-1967
- Romula – necropola tumulară (jud. Olt), 1969-1972
- Surlari (jud. Ialomița), 1975
- Vitănești (jud. Teleorman), 1976,1983
- Frătești, jud. Giurgiu, 1977
- Daia, jud. Giurgiu, 1978
- Șantierul național Turnu Măgurele (jud. Teleorman), 1978
- Valea Buzăului – Mlăjet (jud. Buzău), 1984-1986